

لزوم حمایت از مادر و کودک

هیچ دستی برای نوازش کودک مهر بانتر از دست مادر نیست

مسأله ناتوانی کودک و نیازمندی او حمایت و مراقبت، یکی از بدیهی ترین مسائل است. نیازمندیهای کودک، از لحاظ رشد جسمی و سالم زیستن، در تغذیه کافی؛ ممکن؛ تفریح و بهداشت؛ خلاص می شود. اما کودک، هنگامی ممکن است نیازمند بیابش تأمین شود که تحت مراقبت مخصوص يك انسان دلسوز، صمیمی و فداکار قرار گیرد. این انسان، کسی غیر از مادر نمیتواند باشد. پرستار و پرورشگاه و کلفت و دایه، هرگز نمیتوانند جای مادر را اشغال کنند. هیچ دستی برای نوازش کودک؛ مهر بانتر از دست مادر و هیچ دانه ای برای پرورش وی از دانه مادر گرمتر نیست! آنکه می تواند در عین اینکه يك انسانی کامل

این گفته را باید به این صورت اصلاح کرد که خدای مهربان، موجودی را آفریده است که نه تنها از نظر جسمانی با مردم جور است، بلکه از نظر روحی نیز با انسان، از نظر جسمی با مردم جور است و از نظر روحی هم با کودک جور است و هم با مردم! بدین ترتیب اگر او را يك کودک بزرگ بنامیم؛ قدری بجانب تقریب رفته ایم. حل همین است که زن از لحاظ اینکه به اصلاح می تواند دو جنبه بین باشد، از شگفتیهای عالم خلقت، شمرده شود.

همین مسأله است که در نظامات اجتماعی و خانوادگی برن موقبت و مقام خاصی بخشیده است. (وجودی است که باید منظور عواطف و احساسات باک انسانی باشد. قلب او سرشار از مهر و مظلوفت است و سلامت جسم و روحش با همین عوامل پیوندناگسستی خورده است.

در محیط خشونت و شدت عمل، به حیثیت انسانی اولاد، وارد می شود و بدون تردید، از عهد انجام وظایف سنگینی که بر عهده اوست، نخواهد آمد. او باید خیالش از مسائل خشن جنگی و اقتصادی و در بدنه ای محیط راحت و از اینگونه صحنه ها که هر لحظه او را در معرض هیجانات کوبنده روحی قرار میدهد، گذرانده باشد. تا بتواند وظیفه سنگین مادری خود را به خوبی ایفاء کند.

مقصود از این گفتار، قطعاً بی حیوری و بی عدم لیاقت او نیست. بلکه ممکن است در برخی از شرایط استثنائی، زن هم ناگزیر باشد به برخی از صحنه ها کشانده شود و برای احقاق حقوق فرد و جامعه و خانواده، مستقماً وارد عمل شود و طبیعی است در

این صورت دیگر نخواهد توانست وظایف مادری را آنچنانکه باید و شاید انجام دهد. مگر اینکه باز هم بوضع نخست باز گردد.

بهین دلیل است که در اصل چهارم اعلامیه حقوق کودک، ناچار شده اند بدینال این مطلب که: «کودک باید از مزایای امنیت اجتماعی برخوردار باشد و حق دارد در کمال سلامتی و صحت پرورش و رشد یابد» اضافه کنند که: «و بدین منظور وی و مادرش باید از توجه و حمایتهای خاصی منجمله مراقبتهای لازم قبل و بعد از تولد بر- خورند و مراقبت دارند»

یعنی بر خورداری کودک، از مزایای امنیت اجتماعی و پرورش و رشد وی در کمال صحت و سلامت، در صورتی ممکن است که هم او و هم مادرش در دوران قبل و بعد از تولد، مورد توجه و حمایتهای خاص و مراقبتی لازم قرار بگیرند.

این حمایت و مراقبت را باید تعمیم داد. کسیکه می خواهد وجود خود را وقف انسانهای فردا کند و آنها را کامل و سالم پروراند و دنیای آینده را با تربیت همین انسانهای خرد سال امر و بچنیش و حرکت در آورد، باید هم مورد توجه و مراقبت مادی قرار گیرد و هم معنوی.

در نظام اجتماعی و خانوادگی اسلام و بیشتر نظامات جهان امروز، مادر باید همچون کودک؛ مورد توجه خاص باشد و از لحاظ مسکن و ایمنی و غذا؛ آنچنان تأمین گردد که بتواند فارغ البال، بوظایف مقدس خود بپردازد و بار مسؤلیت عظیم

خود را بمنزل برساند .

از سوی دیگر : از لحاظ اخلاقی و عاطفی نیز باید مورد حمایت باشد . شوهر موظف است که نه تنها زن را پدید مهر و محبت بنگرد ؛ بلکه تا آنجا که ممکن است حتی با نظر پاک خطابوش خود ، خطاها و اشتباهاتش را عم ندیده حساب کند .

در عین اینکه زن بخاطر مسؤولیت عظیم مادری ؛ در پناه حمایت عاطفی و مادی شوهر قرار دارد ؛ اسلام با استقلال اقتصادی بحسبنداست . او نیز می تواند فعالیت اقتصادی داشته باشد و بدون اینکه به حیثیت مادری و همسری او لطمه ای وارد شود . بجنبه های مالی و اقتصادی خود رسیدگی نماید .

زن حتی در برابر شیر دادن کودک ، می تواند از شوهر خود اجرت بگیرد . تنها در صورتی شوهر حق دارد او را از شیر دادن منع کند که دیگری که واجد شرایط باشد ، با اجرت کمتری به شیر دادن اقدام کند .

امام صادق (ع) می فرماید : « مادامی که طفل در دوران شیر خواری است ، میان پدر و مادر با تساوی است . همین که از شیر گرفته شد ، پدر به او سزاوارتر است و اگر پدر بمیرد ، مادر از خودشانندان بفرزند سزاوارتر است و اگر پدر کسی را بیابد که طفل را با اجرت چهار درهم شیر دهد و مادر بکمتر از پنج درهم حاضر نیست او را شیر دهد ؛ پدر میتواند

او را از مادر بگیرد ؛ لکن بهتر این است که طفل را نزد مادر بگذارد» (۱)

باتوجه به آیات و روایات متعددی که در این زمینه وارد شده است ، عده ای از فقهای امامی فرمایند : « تربیت و نگهداری طفل و گذاشتن او در ، و گهوار و تنظیف بدن و تمیز کردن لباسهای او و ... » و از کارهایی است که بر اثر خود بود و موافق مخصوص ، و از او بهتر می توانند انجام دهند تا مردان . و از این جهت است که مادر در دوران شیر - و خوارگی طفل ، بر دیگران مقدم است . مگر ، اینکه مطالبه اجرت زیادتری بکند . در این دوران هم مادر فقط می تواند در برابر شوری که ، به طفل می دهد مطالبه اجرت کند ، نه در مورد ، کارها و بر ستارهایش . بعد از دوران شیر خواری ، و حق حضانت دختر تا سن هفت سالگی با مادر و ، و حق حضانت پسر با پدر است بدلیل اینکه مادر ، برای تربیت دختر و پسر برای تربیت پسر ، مناسبتر است (۲) ،

البته همه اینها در مورد اختلاف و مشاجره است و الا در محیط و داد و مصیبت خانوادگی ، طفل تحت سرپرستی مشترک پدر و مادر تربیت می شود و نوبت بدینگونه مسائل نمی رسد .

بدینترتیب ، مادر مورد حمایت مادی و معنوی پدر است و کودک ، مورد حمایت مادی و معنوی هر دو !

۱ - فروع کافی دارالکتب الاسلامیه ۴۵/۶ . در مورد دوران پس از شیر خواری گروهی از فقهای بزرگ از راه جمع میان روایات مختلف ، نظری دارند که در متن اشاره شده است .
۲ - شرح لمعه کتاب نکاح ذیل و حضانت ، و مسالك الاحکام کتاب نکاح فی احکام الاولاد .